

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

УДК 378.14:37.013.83:37.014.5(4-11)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20473899>

Тенденції розвитку магістерської підготовки в країнах ЄС у контексті освіти дорослих та інтернаціоналізації вищої освіти

Козир Маргарита Валентинівна,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та
психолого-педагогічних наук Факультету педагогічної освіти

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, Україна,

<https://orcid.org/0000-0001-8402-2589>

Прийнято: 15.05.2026 | Опубліковано: 30.05.2026

***Анотація:** у статті здійснено теоретико-порівняльний аналіз сучасних тенденцій розвитку магістерської підготовки в країнах Європейського Союзу в контексті освіти дорослих, інтернаціоналізації та трансформації європейського освітнього простору. Обґрунтовано, що сучасна магістратура в країнах ЄС функціонує як багатовимірна система, що поєднує академічний, професійний і соціально-особистісний компоненти підготовки. Встановлено, що ключовими тенденціями розвитку магістерської освіти є інтернаціоналізація, цифровізація, компетентнісна орієнтація, фундаменталізація знань, розвиток академічної мобільності та інтеграція принципів навчання впродовж життя.*

***Мета статті** полягає в аналізі сучасних тенденцій розвитку магістерської підготовки в країнах Європейського Союзу у контексті освіти дорослих, інтернаціоналізації та трансформації вищої освіти.*

***Методи дослідження.** У статті використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема аналіз і синтез наукових джерел,*

порівняльно-педагогічний метод, систематизацію та узагальнення наукових підходів до проблеми розвитку магістерської освіти в країнах ЄС. Метод порівняльного аналізу застосовано для зіставлення європейських і українських моделей професійної підготовки дорослих та магістерської освіти.

Результати дослідження. *Встановлено, що сучасна магістерська підготовка в країнах Європейського Союзу характеризується багатовимірністю та поєднанням академічного, професійного й соціально-особистісного компонентів. Визначено, що ключовими тенденціями розвитку магістерської освіти є інтернаціоналізація, цифровізація, компетентнісна спрямованість, фундаменталізація знань, розвиток академічної мобільності та інтеграція принципів навчання впродовж життя. Проаналізовано концепції інтернаціоналізації вищої освіти Дж. Найт, Г. де Віта, М. ван дер Венде, а також теорії глобальної трансформації університетів Ф. Альтбаха та С. Маргінсона. Доведено, що магістерська освіта в країнах ЄС дедалі більше орієнтується на формування здатності до професійної мобільності, міжкультурної комунікації, критичного мислення та адаптації до змін професійного середовища. З'ясовано, що в європейських моделях освіти дорослих переважає соціально-гуманістична спрямованість, тоді як в Україні домінує економічно орієнтований підхід. Встановлено, що концепція *lifelong learning* виступає методологічною основою модернізації магістерських програм у країнах ЄС.*

Висновки. *Обґрунтовано, що сучасна магістерська підготовка в країнах Європейського Союзу функціонує як складова глобального освітнього простору та спрямована на підготовку конкурентоспроможного фахівця, здатного до професійної мобільності, безперервного навчання та інноваційної діяльності. Доведено доцільність адаптації європейського досвіду до умов модернізації української системи вищої освіти через розвиток компетентнісного підходу,*

цифровізації навчання, індивідуалізації освітніх траєкторій та інтеграції принципів освіти впродовж життя.

Ключові слова: магістерська підготовка, країни ЄС, освіта дорослих, інтернаціоналізація, вища освіта, lifelong learning, компетентнісний підхід, академічна мобільність, цифровізація освіти.

Trends in the development of master's training in EU countries in the context of adult education and internationalization of higher education

Marharyta Kozyr,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Educational Studies and Psychological and Pedagogical Sciences of the Faculty of Pedagogical Education of the Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-8402-2589>

***Abstract:** the article provides a theoretical and comparative analysis of modern trends in the development of master's training in the countries of the European Union in the context of adult education, internationalization and transformation of the European educational space. It is substantiated that the modern master's degree in the EU countries functions as a multidimensional system combining academic, professional and social and personal components of training. It was established that the key trends in the development of master's education are internationalization, digitalization, competence orientation, fundamentalization of knowledge, development of academic mobility and integration of lifelong learning principles.*

***The purpose of the article** is to analyze the current trends in the development of master's training in the countries of the European Union in the context of adult education, internationalization and transformation of higher education.*

Research methods. *The article uses a complex of general scientific and special research methods, in particular, analysis and synthesis of scientific sources, comparative pedagogical method, systematization and generalization of scientific approaches to the problem of development of master's education in EU countries. The method of comparative analysis is used to compare European and Ukrainian models of professional training of adults and master's education.*

Research results. *It was established that modern master's training in the countries of the European Union is characterized by multidimensionality and a combination of academic, professional, and social and personal components. It was determined that the key trends in the development of master's education are internationalization, digitalization, competence orientation, fundamentalization of knowledge, development of academic mobility and integration of lifelong learning principles. The concepts of internationalization of higher education by J. Knight, G. de Wit, M. van der Wende, as well as the theories of global transformation of universities by F. Altbach and S. Marginson are analyzed. It has been proven that master's education in EU countries is increasingly focused on the formation of the ability for professional mobility, intercultural communication, critical thinking and adaptation to changes in the professional environment. It was found that in European models of adult education, a social-humanistic orientation prevails, while in Ukraine, an economically oriented approach dominates. It was established that the concept of lifelong learning acts as a methodological basis for the modernization of master's programs in the EU countries.*

Conclusions. *It is substantiated that modern master's training in the countries of the European Union functions as a component of the global educational space and is aimed at training a competitive specialist capable of professional mobility, continuous learning and innovative activity. The expediency of adapting European experience to the conditions of modernization of the Ukrainian higher education system through the development of a competency-based approach, digitization of education,*

individualization of educational trajectories, and integration of lifelong education principles has been proven.

Keywords: *master's training, EU countries, adult education, internationalization, higher education, lifelong learning, competence approach, academic mobility, digitalization of education.*

Постановка проблеми. Сучасний розвиток європейського освітнього простору супроводжується масштабними трансформаціями системи вищої освіти, що зумовлені процесами глобалізації, цифровізації, інтеграції ринку праці та формування суспільства знань. У цих умовах магістерська підготовка набуває особливого значення як рівень вищої освіти, що забезпечує формування висококваліфікованого фахівця, здатного до професійної мобільності, інноваційної діяльності та навчання впродовж життя.

Особливої актуальності проблема розвитку магістерської освіти набуває у контексті інтеграції України до Європейського простору вищої освіти. Сучасні виклики повоєнного відновлення, цифрової трансформації освіти та необхідність модернізації професійної підготовки фахівців актуалізують потребу в дослідженні європейських тенденцій розвитку магістратури та освіти дорослих.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми трансформації магістерської освіти та інтернаціоналізації вищої освіти активно досліджуються зарубіжними та вітчизняними науковцями. Теоретичні засади глобалізації вищої освіти розроблено у працях Ф. Альтбаха, С. Маргінсона, П. Скотта, У. Тейхлера. Концептуальні підходи до інтернаціоналізації університетської освіти представлені у дослідженнях Дж. Найт, Г. де Віта, М. ван дер Венде.

Проблеми розвитку професійної освіти, неперервного навчання та модернізації магістерської підготовки в українському контексті розкрито у працях В. Кременя, Л. Лук'янової, О. Локшиної, С. Калашнікової, Н. Ничкало, С. Сисоєвої [1, 2, 3, 4]. Дослідження А. Боярської-Хоменко акцентують увагу на розвитку освіти дорослих у країнах Центральної та Східної Європи та

необхідності гармонізації української системи професійної освіти із європейськими стандартами.

Сучасні дослідження присвячені також проблемам академічної мобільності, цифровізації освітнього процесу, розвитку компетентнісного підходу та інтеграції української вищої освіти до Європейського простору вищої освіти.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Варто зазначити, що попри значну кількість наукових праць, присвячених проблемам інтернаціоналізації та модернізації вищої освіти, недостатньо дослідженими залишаються питання комплексного аналізу тенденцій розвитку магістерської підготовки в країнах Європейського Союзу у взаємозв'язку з концепцією освіти дорослих та навчання впродовж життя. На нашу думку, подальшого вивчення потребує проблема поєднання фундаменталізації магістерської освіти з практичною та компетентнісною спрямованістю професійної підготовки, а також механізми адаптації європейського досвіду до умов модернізації української системи вищої освіти.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз сучасних тенденцій розвитку магістерської підготовки в країнах Європейського Союзу у контексті освіти дорослих, інтернаціоналізації та трансформації вищої освіти.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання дослідження:**

1. Проаналізувати сучасні наукові підходи до трактування сутності магістерської підготовки в європейському освітньому просторі.
2. Охарактеризувати основні тенденції розвитку магістерської освіти в країнах ЄС в умовах глобалізації та цифрової трансформації освіти.
3. Розкрити особливості інтернаціоналізації магістерської підготовки та її вплив на академічну мобільність і модернізацію освітніх програм.
4. З'ясувати роль концепції освіти дорослих і навчання впродовж життя у трансформації сучасної магістерської освіти.

5. Визначити можливості використання європейського досвіду для модернізації системи магістерської підготовки в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна магістерська освіта у країнах Європейського Союзу розвивається в умовах глибоких структурних змін, пов'язаних із реалізацією Болонського процесу, інтернаціоналізацією освіти та переходом до концепції *lifelong learning*. У європейському освітньому просторі магістратура розглядається не лише як другий цикл вищої освіти, а як важливий механізм професійної мобільності, академічної інтеграції та формування людського капіталу.

У сучасній педагогічній теорії магістерська підготовка розглядається у трьох взаємопов'язаних вимірах: академічному, професійному та соціально-особистісному. Академічний вимір орієнтований на розвиток дослідницьких компетентностей і підготовку до докторських студій. Професійний аспект пов'язаний із формуванням практичних компетентностей, необхідних для професійної діяльності в умовах сучасного ринку праці. Соціально-особистісний компонент спрямований на розвиток лідерства, міжкультурної комунікації, соціальної відповідальності та здатності до навчання впродовж життя.

Дослідження П. Скот, М. ван дер Венде (Peter Scott, Mariijk van der Wende) та інших вчених розкривають механізми впливу глобальних процесів на національні політики, інституційні стратегії та практики впровадження Болонського процесу [16].

Таблиця 1

Основні напрями досліджень зарубіжних учених з теми дослідження

<i>Автор</i>	Основний напрям досліджень	Ключові ідеї та наукові положення	Значення для дослідження тенденцій підготовки магістрів
<i>P. Altbach</i>	Глобалізація вищої освіти, міжнародна мобільність	Обґрунтував концепцію «академічної революції»; визначив глобалізацію як системний чинник трансформації вищої освіти; підкреслив роль міжнародної	Дозволяє розглядати магістерську підготовку як частину глобального освітнього простору, що формується під впливом міжнародних процесів

		мобільності та масифікації освіти	
<i>J. Knight</i>	Інтернаціоналізація вищої освіти	Запропонувала універсальне визначення інтернаціоналізації як інтеграції міжнародного та міжкультурного виміру в освіту; виокремила рівні та моделі інтернаціоналізації	Сприяє аналізу інтернаціоналізації магістерських програм як провідної тенденції в країнах ЄС
<i>H. de Wit</i>	Освітня політика ЄС, інтернаціоналізація	Критично осмислив ринкові підходи до інтернаціоналізації; наголосив на якості освіти та соціальній відповідальності університетів	Дає підстави для оцінювання балансу між академічними цінностями та економічними чинниками в магістерській освіті
<i>M. van der Wende</i>	Міжнародна інтеграція та освітні політики	Дослідила політичні й інституційні моделі міжнародної співпраці; обґрунтувала багатовимірність інтернаціоналізації	Використовується для аналізу національних стратегій підготовки магістрів у різних групах країн ЄС
<i>S. Marginson</i>	Вища освіта як суспільне благо	Обґрунтував концепцію вищої освіти як глобального суспільного блага; дослідив вплив глобальної конкуренції	Дозволяє оцінити соціальну місію магістерської підготовки в контексті європейських цінностей
<i>U. Teichler</i>	Порівняльна педагогіка вищої освіти	Проаналізував мобільність студентів, структурні реформи, Болонський процес; дослідив наслідки європейської інтеграції	Є методологічною основою порівняльного аналізу систем магістерської підготовки
<i>P. Scott</i>	Глобальні трансформації університетів	Розкрив взаємозв'язок глобалізації та реформ університетів; визначив нові функції вищої освіти	Сприяє аналізу змін ролі магістратури в сучасному університеті
<i>A. Novoa</i>	Освітні реформи, громадянська освіта	Розглянув освіту як інструмент соціальних трансформацій та формування громадянського суспільства	Дозволяє інтерпретувати магістерську освіту як чинник соціального розвитку
<i>Ch. Wolhuter</i>	Методологія порівняльної педагогіки	Розвинув теорію та методи порівняльних освітніх досліджень	Забезпечує методологічну основу порівняння тенденцій у країнах ЄС
<i>B. Wächter</i>	Болонський процес, європейська інтеграція	Дослідив розвиток Європейського простору вищої освіти та роль другого циклу	Безпосередньо пов'язаний з аналізом структурних моделей магістерської підготовки

Однією з провідних тенденцій розвитку магістерської освіти є інтернаціоналізація. Дж. Найт визначає інтернаціоналізацію як інтеграцію міжнародного та міжкультурного виміру в усі сфери діяльності університету [13]. У сучасних умовах вона охоплює академічну мобільність, спільні освітні

програми, міжнародні дослідницькі проєкти, цифрове навчання та міжуніверситетське партнерство.

Ф. Альтбах у концепції «академічної революції» наголошує, що сучасна вища освіта функціонує в умовах глобальної конкуренції, цифрових трансформацій і масифікації [8]. Це спричиняє зміну ролі магістратури, яка стає не лише етапом професійної підготовки, а й середовищем міжнародної академічної інтеграції.

Особливого значення набуває концепція освіти дорослих та навчання впродовж життя. Дослідження А. Боярської-Хоменко засвідчують, що у країнах Центральної та Східної Європи професійна освіта дорослих орієнтується на розвиток соціальної згуртованості, громадянської активності та культурної інтеграції. Водночас в Україні освіта дорослих переважно розглядається через економічний та професійний вимір [5].

Окремою працею в цьому контексті є монографія Н. Мачинської «Педагогічна освіта магістрантів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю», у якій розглянуто теоретичні й методичні засади педагогічної підготовки магістрантів, включаючи зміст, форми і моделі їх педагогічної освіти [6]. Авторка підкреслює важливість компетентнісного підходу та адаптації педагогічної підготовки до умов трансформації освіти в Україні, її інтеграції в європейський освітній простір.

Європейські моделі магістерської підготовки характеризуються високим рівнем інтеграції цифрових технологій та гнучких освітніх траєкторій [15]. Університети активно впроваджують змішане навчання, цифрові освітні платформи, модульні програми та індивідуалізовані освітні маршрути. Це дозволяє поєднувати професійну діяльність із навчанням та забезпечує доступність освіти для дорослих здобувачів.

У контексті сучасних трансформацій особливої актуальності набуває фундаменталізація магістерської освіти. С. Гончаренко підкреслює, що власне фундаменталізація забезпечує здатність майбутнього фахівця до критичного мислення, наукового пошуку та професійної адаптації в умовах швидких соціальних змін [2]. Водночас сучасна європейська освіта прагне до поєднання фундаментальної підготовки з практичною спрямованістю та інноваційною діяльністю.

Важливим чинником розвитку магістерської освіти в країнах ЄС є інтеграція університетів до міжнародного академічного середовища через програми Erasmus+, подвійні дипломи та спільні магістерські програми. Це сприяє розвитку академічної мобільності, формуванню міжкультурної компетентності та підвищенню конкурентоспроможності випускників.

Для України європейський досвід модернізації магістерської освіти має стратегічне значення. Упровадження компетентнісного підходу, розвиток цифрового освітнього середовища, індивідуалізація навчання та інтеграція принципів lifelong learning є важливими умовами модернізації національної системи вищої освіти.

Висновки. Таким чином, у результаті дослідження встановлено, що сучасна магістерська підготовка в країнах Європейського Союзу характеризується комплексною трансформацією, зумовленою процесами глобалізації, цифровізації та інтернаціоналізації вищої освіти. Основними тенденціями розвитку магістратури визначено компетентнісну орієнтацію, інтеграцію принципів освіти дорослих, розвиток академічної мобільності, фундаменталізацію знань та формування індивідуальних освітніх траєкторій.

Доведено, що концепція навчання впродовж життя виступає методологічною основою модернізації магістерської освіти в країнах ЄС. Європейські моделі професійної підготовки орієнтовані не лише на економічні

потреби ринку праці, а й на формування соціально відповідальної, мобільної та культурно інтегрованої особистості.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з аналізом національних моделей магістерської підготовки в окремих країнах ЄС, дослідженням механізмів цифровізації магістерських програм та вивченням можливостей адаптації європейського досвіду до умов модернізації української системи вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Артёмов, І. В., Ващук, О. М. (2011). *Концептуальні і правові основи формування Європейського освітнього простору* / Навч. посібник за ред. Ф. Г. Ващука, В. І. Лугового ; МОНмолодьспорту України. Ужгород: Закарпат. держ. ун-т, 2011. 568с. (Серія «Євроінтеграція: український вимір» ; вип. 17).
2. Биков, В. Ю., Прокопенко, І. Ф., Раков, С. А. (2002). До питання інформатизації вищих педагогічних навчальних закладів. // *Комп'ютер у школі та сім'ї*, Випуск (4). С. 8–13.
3. Биков, В. Ю. (2008). *Моніторинг рівня навчальних досягнень з використанням Інтернет-технологій*. К. : Педагогічна думка. 127 с.
4. Луговий, В. І., Ничкало, Н. Г. (Ред.). (2010). *Безперервна професійна освіта в контексті європейської інтеграції: теорія, досвід, прогноз* (Ч. 1). Педагогічна думка.
5. Лук'янова, Л. (2017). Освіта дорослих в Україні: сучасні тенденції та європейські виміри. *Comparative Professional Pedagogy*, 7(3), 6–12. DOI: <https://doi.org/10.1515/rpp-2017-0025>
6. Мачинська, Н. (2013). *Педагогічна освіта магістрантів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю*. URL: https://duikt.edu.ua/uploads/l_1423_18323732.pdf

7. Сисоєва, С., Соколова, І. (2016). *Теорія і практика вищої освіти*. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/711948/1/Sysoieva_Socolova_2016_pos..pdf
8. Altbach, P. G., Reisberg, L., & Rumbley, L. E. (2009). *Trends in global higher education: Tracking an academic revolution*. UNESCO. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000183168>
9. Altbach, P. G. (2009). *The giants awake: The present and future of higher education systems in China and India*. *Economic and Political Weekly*, 44(23), 39–51.
10. Adamson, B. (2012). International comparative studies in teaching and teacher education. In B. Moon, M. Ben-Peretz, & S. Brown (Eds.), *Routledge international handbook of education* (pp. 115–128). Routledge.
11. De Wit, H. (2011). Globalisation and internationalisation of higher education. *Revista de Universidad y Sociedad del Conocimiento (RUSC)*, 8(2), 241–248. DOI: <https://doi.org/10.7238/rusc.v8i2.1247>
12. Johnstone, B. (2010). Higher education and professional competencies in the global age. *International Journal of Educational Development*, 30(4), 412–418. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2009.11.002>
13. Knight, J. (2008). *Higher education in turmoil: The changing world of internationalization*. Sense Publishers. DOI: <https://doi.org/10.1163/9789087905224>
14. Marginson, S. (2016). *Higher education and the common good*. Melbourne University Press.
15. Novoa, A. (2018). Education and citizenship in contemporary societies. *European Educational Research Journal*, 17(3), 315–332. DOI: <https://doi.org/10.1177/1474904118760990>
16. Scott, P., & van der Wende, M. (2018). Globalisation and higher education reforms. *Center for Higher Education Policy Studies*. URL: <https://www.utwente.nl/en/cheps/>

17. Teichler, U. (2015). *Academic mobility and migration: What we know and what we do not know*. *European Review*, 23(S1), S6–S37. DOI: <https://doi.org/10.1017/S1062798714000787>